

PROLOOG

Basel, 29 maart 1945

Met een stevige pas liep de man, die zich Helmut Janke noemde, met gebogen hoofd door de oude stad. De kraag van zijn overjas hield hij met duim en wijsvinger bijeen, terwijl hij zijn hoed ver over zijn voorhoofd had getrokken. De gure wind deed niet vermoeden dat het al lente was. Hoewel Helmut met een grimas de wind trotseerde en er alles aan deed zich te beschermen tegen de kou, had hij er nauwelijks erg in dat deze ochtend beter geschikt was om in een warm bed door te brengen. Over zijn linkerschouder liep de band van een leren tas diagonaal naar zijn rechterheup. Zijn rechterarm hield de tas stevig in de houdgreep en zijn ogen tuurden onafgebroken de straten af. Hij durfde nauwelijks op zijn horloge te kijken omdat hij dan zijn arm van de tas moest halen. De opdracht was te belangrijk. Juist toen hij besloten had een snelle blik te werpen op het uurwerk bracht het klokkenspel uitkomst. Een enkele gong vertelde hem dat het niet anders kon zijn dan half acht. Helmut versnelde zijn tred en liep nu zo hard als hij kon, zonder te gaan rennen. Hij voelde zich opgelaten doordat hij nu te laat was. Helmut haatte het om te laat komen, maar was te moe om zich daar nu echt druk over te maken. Om vier over half acht liep hij over de Mittlere Rheinbrücke richting de Marktplatz. Zijn hart bonsde in zijn keel, hij was nog nooit in Basel geweest en was blij dat het stadsplan, dat hij had bestudeerd, in zijn hoofd nog steeds tot in detail klopte. Een paar minuten later stond hij opgelucht voor de Basler Bundesbank aan de Spiegelgasse. De bank zag er verlaten uit en de massieve eiken voordeur zat op slot. Helmut bonkte op de deur, wachtte even af en bonkte nog een keer, nu harder. Hij keerde zijn rug naar de deur en keek onrustig om zich heen, de straat in. Mensen op weg naar kantoor vulden langzaam het straatbeeld, wat de oorlog hier lichtjaren vandaan deed lijken.

Voetstappen van achter de eiken deur kwamen snel dichterbij. Het ringelende geluid van een sleutelbos klonk Helmut als muziek in de oren. Het slot werd opengedraaid en zonder verder gepiep werd de deur geopend. Een lange tengere man in een donker driedelig maatkostuum keek op Helmut neer.

‘Herr Janke?’ vroeg de man.

Helmut knikte.

‘Helmut Janke,’ zei hij resoluut.

‘Komt u binnen, u bent laat.’

Helmut negeerde de opmerking, stapte over de drempel, wachtte tot de man de deur had gesloten en hem, met uitgestoken hand, voor ging.

De lobby van het kantoor zag er even indrukwekkend als kil uit, met marmeren zuilen, grote wandkleden en portretten van statige mannen, die hij niet kende.

De man ging Helmut zwijgend voor de trap op en bracht hem naar de directiekamer. De kamer was warm en totaal anders ingericht dan de lobby. Het leek meer een knusse huiskamer dan een kantoor, compleet ingericht met comfortabele zithoek, open haard en keurig opgeruimd bureau.

De open haard knetterde zachtjes op de achtergrond en Helmut voelde voor heel even zijn lichaam ontspannen, terwijl hij de warme geur van de haard opsnoof. De naderende voetstappen op de gang maakten hem echter direct weer alert.

Door de nog openstaande deur kwam een juffrouw binnen met een zilveren dienblad met daarop een kan dampende koffie. Ze keek kort naar Helmut en gaf hem een onzichtbaar knikje met een minstens zo onzichtbare glimlach. Ze zette het blad neer op de salontafel die zeker tweehonderdvijftig jaar oud moest zijn.

Zonder iets te vragen schonk ze de koffie in antieke Chinese porseleinen kopjes.

‘Suiker, melk?’

Helmut schudde zijn hoofd.

De man tegenover hem dronk zijn koffie met suiker, maar zijn assistente hoefde daar niet naar te vragen. Nadat ze de koffie had ingeschonken

draaide ze zich om en liep op Helmut af.

‘Zal ik uw jas aannemen?’

Helmut was onder de indruk van haar schoonheid en knikte langzaam. Haar blonde haar was opgestoken en haar kleding kon niet verbergen dat ze een uitstekend figuur had. Haar boezem was keurig in verhouding met haar lichaam en ze droeg een pakje in dezelfde kleur als de man van de bank. Een glimlach verscheen op het gezicht van Helmut toen hij zag dat haar blouse en sjaal eveneens dezelfde kleur hadden als het overhemd en de stropdas van haar baas.

Hij deed zijn hoed af en gaf deze aan de vrouw. Hij trok zijn tas, die nog altijd onder zijn arm zat geklemd, over zijn hoofd en zette deze op de fauteuil naast hem. Watervlug liet hij zijn overjas in haar handen glijden en pakte snel zijn tas weer in beide armen.

De vrouw knikte plichtmatig en verdween met de jas en hoed uit de kamer.

De blikken van de man en Helmut vonden elkaar en enkele seconden keken ze elkaar onderzoekend aan, waarna de uitdrukkingloze man het ijs brak en begon te glimlachen.

‘Gaat u toch zitten, Herr Janke,’ zei de bankier vriendelijk.

Helmut nam plaats in de fauteuil naast hem en zette zijn tas op zijn schoot.

‘Herr Janke! Hier zijn geen vijanden, zet uw tas toch even weg.’

De man had inmiddels een doosje van zijn bureau gepakt en bood Helmut een sigaar aan. Helmut weigerde het aanbod. Roken had hem nooit kunnen bekoren.

De man stak zelf een sigaar aan, nam de asbak in de hand en ging op de fauteuil naast Helmut zitten, die nog steeds de tas op schoot had.

De man bukte voorover en reikte Helmut zijn koffie aan. Helmut staakte zijn verzet en zette de tas tussen zijn voeten neer. De koffie kon hij niet weigeren. Hij was moe van de reis en al ruim 24 uur wakker.

‘Herr Janke! Mijn naam is Udo Frings en ik ben directeur van de bank. Ik heb van uw meerderen het verzoek gekregen u persoonlijk te woord te staan. U heeft, als het goed is, een kluisnummer, een klantnummer en sleutel bij u?’

Helmut keek de bankier aandachtig aan, terwijl hij ja knikte. Udo Frings was een bankier in hart en nieren en leefde voor zijn vak. Hij zag er zo perfect uit dat Helmut het idee had dat hij in een film was beland. Het gezicht van de bankier was gebruind en zijn handen waren verzorgd en gemanicurd. Hij schatte hem eind veertig, maar zou niet verbaasd zijn als hij tien jaar ouder bleek te zijn. Zijn haar was grijs en kort aan de zijkant. De bovenkant had nog zijn eigen donkere haarkleur en was met zorg achterover gekamd. Van kaalheid was geen enkele sprake. Hij had een zacht en vriendelijk gezicht en oogde zelfs sympathiek, maar desondanks twijfelde Helmut er niet aan dat de bankier een genadeloze zakenman was.

Er viel een stilte en Helmut staarde naar de vlammen in de open haard, terwijl Herr Frings geduldig een slok van zijn koffie nam. De rust in de kamer kalmeerde hem, waardoor hij zich bewust werd van zijn vermoeidheid. Helmut dronk het laatste restje uit zijn kopje en zette de kop en schotel op de salontafel.

‘Heeft u nog nieuws te melden van onze Duitse vrienden?’ klonk het oprecht.

Helmut schudde zijn hoofd.

‘Weinig goeds in elk geval, het is complete chaos op dit moment en het is wachten op het einde.’

‘Het zijn, eh..., inderdaad interessante tijden.’

Helmut lachte zowaar even.

‘Wat u zegt, zeer interessante tijden, waar we ook druk mee zijn.’

‘Dat geloof ik graag en wij zullen er alles aan doen om u zo goed mogelijk van dienst te zijn. Wilt u misschien nog een kopje koffie?’

Helmut schudde zijn hoofd.

‘Dan zal ik u niet langer laten wachten. Herr Janke, volgt u mij?’

De bankier stond direct op en ging Helmut voor op weg naar de kluis waarvoor Helmut gekomen was.

‘Ik ben aan de andere kant van de deur als u mij nodig heeft.’

Een klein half uur later opende Herr Frings de massieve eiken voordeur voor Helmut. De mannen groetten elkaar, waarna Helmut het bankgebouw verliet.

Herr Frings keek hem nog enkele seconden na, draaide zich vervolgens om en stapte terug naar binnen. Juist voordat de deur in het slot viel schrok Herr Frings van een schot, gevolgd door een tweede.